

Yirmi İkinci Mektup, Birinci Mebhas, Üçüncü Vechi'ni tafsilatlı bir şekilde açıklar mısınız?

"Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez." (En'âm, 6/164)

"Muhakkak ki insan çok zalimdir..." (İbrahim, 14/34)

Bu iki ayetin mana ve hükmüne göre; bir Müslümanın yüzlerce sevilmeye layık olan sıfatını görmezden gelerek, bir iki canı ve hatalı sıfatını bahane edip, ona düşmanlık ve kin beslemek, tam bir zulüm ve haksızlıktır.

Kur'an'ın adalet anlayışına göre; bir gemide dokuz caninin yanında bir masum olsa, o gemi batırılamaz. Hal böyle iken bir gemide dokuz masumun yanında bir canı olsa, o gemi katiyetle batırılamaz. Müminin hali ikinci gemi örneği gibidir. Müminde bir iki canı sıfat olsa bile, yüzlerce masum sıfatı vardır ki; adaveti değil, muhabbeti gerektiriyor.

Nurani varlıklar ile onun zıddı olan kesif varlıkların yansımada ve temessülünde, durumları farklılık arz eder, hükümleri başka başkadır; biri hakiki yansır, diğeri sadece görüntü olarak yansır.

Nurani bir varlık yansıdığı yere, kendi aslındaki vasıfları da götürür, bir nevi yansıyan ile yansımaya mahal olan şey aynı gibi olur. Mesala; aynada yansıyan güneş, kendine özgü vasıflarını aynaya da aksettirir, bir nevi küçük bir güneş o aynada oluşur. Aynı güneş gibi o da ısı ve ışık verir, fark sadece azamet ve kibriyadadır. **Nuranin temessülü, temessül ettiği yeri, yani yansıdığı yeri kendi gibi yapar.**

Kesif şeylerde, yani madde ve cismin hükmettiği şeylerde ise yansıma, temessül sadece görüntü olarak vardır, vasıflar oraya aksetmez; onun için yansıyan şey ile yansımaya mahal olan şey farklıdır, aralarındaki tek ilişki görüntü naklidir. Mesela; maddi ve kesif olan bir taş aynada yansısı, sadece görüntüsü oraya gider, taşın kendine ait vasıflar oraya geçmez.

İşte insanın mahiyeti ve kalbi de bir ayinedir, bu aynaya nurani şeyler de yansıyor, kesif şeyler de yansıyor. Kalp aynasına nurani ve hayırlı bir şey yansıdığı vakit, kendine ait vasıfları da oraya taşıdığı için, kalbe nuraniyet ve hayır getiriyor. Adeta o kalbi hayır ve nura çeviriyor, onun içindir ki hayırlı ve nurani şeyler ile meşgul olmak gerekiyor.

Bu misal ve tespitten hareketle **bir kişiye iyiliklerinden dolayı muhabbet etsek**, o muhabbet nurani olduğu için iyilik eden şahsın dostlarına da aynı ile temessül edip yansır. Yani o sevdiğimiz şahsın muhabbeti, onun dost ve sevdiklerine de sirayet edip geçer demektir. Muhabbet nurani olduğu için bulaşıcıdır.

Ama adavet ve düşmanlık, muhabbet gibi nurani olmadığı için, yansıdığı yerle sınırlı kalır. Başkalarına sirayet etmez. Birisine düşmanlık etsek, onun dost ve akrabalarına düşman olmamızı gerektirmez demektir.